

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

www.philosophical-research.org

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

Περίοδος 2018-2019

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΛΒ' ΚΥΚΛΟΣ

Έκτακτη Συνάντηση

Τρίτη, 18 Ιουνίου

Συνάντηση 26η

Πέμπτη, 20 Ιουνίου

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Κύκλος Γ'

1/ *Συνάντηση 16^η*

Παρασκευή, 21 Ιουνίου

2/ *Συμπόσιο για τις θερινές Τροπές*

Σάββατο, 22 Ιουνίου

3/ *Έκτακτη Ειδική Συνάντηση για το τέλος της*

Περίόδου

Κυριακή, 23 Ιουνίου

4/ *Προαναγγελία Χωρολογικής και Αρχαιολογικής*

Συνάντησης στην Αργολίδα

I

Πέμπτη Έκτακτη Ειδική Εκδήλωση στην Πάτρα

Η ιστορία μοιάζει να προχωράει με συνεχείς μεταβολές, αλλά κατ' ουσία είναι στατική στα θεμελιώδη στοιχεία της και στις βασικές δομές της. Καθορίζεται από τον χώρο, και όχι τόσο από τον χρόνο, στον οποίο εξελίσσονται τα επουσιώδη και ανούσια, η θολούρα στην καθαρή Μορφή του ιστορικού «τέλους». Ο χρόνος μοιάζει μόνον άλλωστε να κινείται, αλλά είναι «η κινητή εικών της αιωνιότητος» (Πλάτων). Το ουσιώδες στην ιστορία είναι πολιτισμικής φύσεως, και ο πολιτισμός είναι «έγγειον φυτόν», φύεται, αναπτύσσεται σε τόπο.

Μια μεγάλη ιστορική σταθερά είναι η αντινομιακότητα του (πολιτισμικού) Ελληνισμού προς την μέριμνα του χρόνου. Στην αυθεντικότερα Δωρική Σπάρτη το φαινόμενο παρουσιάζεται με όλη του την μεγαλοπρέπεια, στα καλά του (την περίοδο ακμής) και στα κακά του (με την παρακμή).

Η απασχόληση με τον χρόνο και τα χρονικά, με τους τρεις πυλώνες της μέριμνας, της εργώδους και ανήσυχης φροντίδας για διαίωνιση του είδους (οικο-γένεια), για επιβίωση εαυτού και των οικείων (παραγωγή και διανομή αγαθών, οικο-νομία), και για εξασφάλιση ζωτικού χώρου ασφάλειας και συνέργειας της κοινωνίας ανθρώπων (οικο-σύστημα πολιτικής εξουσίας προς τα μέσα, ηγεμονίας και κυριαρχίας προς τα έξω),

- τα τρία κοσμικά πάθη κατά Ιωάννη, η επιθυμία της σαρκός (γενετήσια ομιλία, γάμος), και η επιθυμία των οφθαλμών (αγαθά και συσσώρευσή των), και η αλαζονεία του βίου (εξουσία και κυριότητα),

- η α-σχολία με τον χρόνο μειώνεται στο ελάχιστο στην Σπάρτη, όπου και όταν στήθηκε ο άξονας και δημιουργήθηκαν οι μορφές του κλασσικού Ελληνισμού.

Απόρροια αυτού του περιορισμού είναι και η ιδιαίτερη στενή τοπικότητα του Ελληνικού βιώματος.

Κάθε προσπάθεια από τον Ελληνισμό μεγάλων γεωπολιτικών ολοκληρώσεων αποτυγχάνει. Η «αρχή» των Αθηνών, της Σπάρτης, της Θήβας καταρρέει κατά γρήγορη διαδοχή. Το εγχείρημα του Μ. Αλέξανδρου δεν ευοδώνεται. Με την παρακμιακή συμβιβαστικότητα, και την «ποικίλη δράση των στοχαστικών προσαρμογών» σε εκτεταμένες επικράτειες, συντίθενται τα Ελληνιστικά βασίλεια, που διαρκούν μεν (και πάλι μόλις λίγο παραπάνω από μια εκατονταετία σαν κάπως ευσταθή και ανεξάρτητα μορφώματα), αλλά χωρίς νοηματοδοτούσα επιτυχία. Στον Ελλαδικό χώρο τα πράγματα είναι χειρότερα – οι Συμπολιτείες αποτυγχάνουν, η Σπάρτη συντρίβεται, το Μακεδονικό βασίλειο εξαφανίζεται.

Έρχεται η Ρώμη της Αφρ-οδίτης. Ένα οικουμενικό (πρακτικά) σύστημα σταθεροποιείται ευσταθώς για πρώτη φορά στην ιστορία επί βάσεως Λατινικής «πίστης» (αξιοπιστίας, *fides*, και πάνω από την «ρώμη»), και Ελληνικού «τέλους» (κάλλους, αγώνα επί-δειξης, τελειότητας). Μετά την κρίση του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σταθεροποιείται πάλι στο ανατολικό τμήμα της, ως Βυζαντινή, με συνοχέα την Ορθοδοξία τώρα ως νέα μορφή του Ελληνισμού, και βάση την αρχή της κυριότητας των δυνάμεων στην θέση της παραδοσιακής *fides*. Το δυτικό κομμάτι της Αυτοκρατορίας καταρρέει, και αρχίζει η μακρότατη περίοδος συγκρότησης του νεώτερου, και τελικά νεωτερικού, (Ευρωπαϊκού) κόσμου.

Όσο η Βυζαντινή αυτοκρατορία κρατάει τον Ρωμαϊκό της χαρακτήρα (θα μελετήσουμε τα γνωρίσματα αυτής της ταυτότητας), έχει δύναμη και επιτυχή αποτελέσματα στην διαχείριση των χρονικών πραγμάτων – παρά τις θεολογικές και υπαρξιακές έριδες στην διαμόρφωση του δόγματος της πίστεως, και παρά την απώλεια των ανατολικών περιοχών στην Μέση Ανατολή και Αίγυπτο/Αφρική κατά κύριο λόγο εξ αιτίας πολιτισμικών ταυτοτήτων που εξεφράζοντο σε δογματικές στάσεις.

[Η παραχώρηση προς την Δυτικοφρονούσα ήδη Ρώμη κατά τα μέσα του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα στην διαμόρφωση και διατύπωση του Χριστολογικού δόγματος, αλλοτρίωσε τους Μονοφυσιτικούς πληθυσμούς της Ανατολής από το αυτοκρατορικό κέντρο της Κωνσταντινούπολης, με συνέπεια μειωμένη αντίδραση στον επεκτατισμό του Ισλάμ δυο αιώνες αργότερα].

Όπως με την Μακεδονική βασιλεία την αρχαία εποχή αρχίζει μια νέα φάση του Ελληνισμού στον μεγάλο Κόσμο, έτσι και με την

Μακεδονική δυναστεία (867 – 1056 μ.Χ.) το Βυζάντιο φθάνει στο ζενίθ συνολικής ισχύος. Πολιτιστικά εξελληνίζεται πλήρως, αλλά η διοικητική αρχή παραμένει Ρωμαϊκή. Επαναλαμβάνεται η συστατική ιδέα του Αυγούστου, τώρα στο θρησκευτικό πλαίσιο της Ελληνικής Ορθοδοξίας.

Το υπέρτατο πλεονέκτημα του Ελληνισμού, η δημιουργία του κάλλους της τελειότητας που σώζει στην αιωνιότητα, και το συναφές ελάττωμά του, η υφειμένη διαχείριση της μέριμνας του χρόνου, ιδίως όταν η ηγεμονία του επεκτείνεται σε ευρύτετες επικράτειες, λειτούργησαν αμφότερα και στο Βυζάντιο τότε.

Ο Ελληνισμός κυριαρχεί και δίνει υψηλό πολιτισμό με την σφραγίδα του. Με δυο μεγάλους λογίους Πατριάρχες, τον Φώτιο και τον Μιχαήλ Κηρουλάριο, στην αρχή και στο τέλος της Μακεδονικής περιόδου, ο Ελληνισμός καταφάσκεται και στην θρησκευτικότητα: η Ορθοδοξία θωρακίζεται έναντι των Δυτικών αλλοτριωτικών επιρροών από το Ρωμαϊκό προσαρμοστικό μοντέλο. Η αυτοκρατορική ιδέα, και η κοινωνική, οικονομική και πολιτική έκφρασή της, χάνουν την Ρωμαϊκή φύση και αποτελεσματικότητά τους στην αμέσως επόμενη φάση (1056 – 1453 μ.Χ.), με άσχημα αποτελέσματα για όλες τις διαστάσεις της ανθρώπινης ύπαρξης πλην του υψηλού πολιτισμού.

Τρία γεγονότα σημαδεύουν την έσχατη παρακμή.

Τις 26 Αυγούστου 1071 μ.Χ. στο Ματζικέρτ, στα βάθη της Ανατολίας, πάνω από την λίμνη Βαν, ο αυτοκρατορικός στρατός υπέστη συντριπτική ήττα από την στρατιά του Σελτζούκου Σουλτάνου. Ο Αυτοκράτωρ Ρωμανός Δ' Διογένης αιχμαλωτίσθηκε.

[Στο νέο τζαμί, το μεγαλύτερο στην Τουρκία, χωράει 63.000 ανθρώπους, που εγκαινιάσθηκε τον Μάρτιο φέτος, οι μιναρέδες έχουν ύψος 107, 1 μέτρα, για να συμβολίζουν την χρονολογία της μάχης του Μαντζικέρτ].

Στις 12/13 Απριλίου 1204 μ.Χ. η πόλη πέφτει στα χέρια των Σταυροφόρων και βαρβαρικά καταστρέφεται.

Στις 29 Μαΐου 1453 μ.Χ η Πόλη κατακτάται από τον νεαρό Σουλτάνο Μωάμεθ τον Πορθητή. Την Βυζαντινή αυτοκρατορία διαδέχεται η Οθωμανική επί του αυτού γεωπολιτικού πεδίου επηυξημένου ώστε να φθάνει το Ρωμαϊκό προηγούμενο.

Το πρόβλημα των σχέσεων του Ελληνισμού με τον χρόνο και τον χώρο ετέθη με ιδιαίτερη καθαρότητα στην τελευταία αυτή φάση του Βυζαντίου. Η κλασσική πολιτισμική ακμή συνοδευόμενη από προϊούσα κατάπτωση πολιτική, οικονομική, διπλωματική και στρατιωτική είναι αποκαλυπτικό φαινόμενο του χαρακτήρα του Ελληνισμού που έχω αναλύσει σε σχέση με την αρχαία ιστορία. Ταυτόχρονα εγείρονται τότε τα ζητήματα ανατολικής ή δυτικής στροφής του Ελληνισμού στον χώρο και τον χρόνο. Ο Βησσαρίων, ο Γεώργιος Σχολάριος προσωποποιούν τις αντίθετες επιλογές – και ο Πλήθων επιχειρεί ανεπιτυχώς μια τρίτη.

Αυτά τα αινίγματα και διλήμματα θα εξιχνιάσουμε στην ειδική συνάντησή μας. Με αναφορά στην Πτώση της Πόλης το 1453, στην ακριβή διήγηση των γεγονότων και εξελίξεων που ωδήγησαν εκεί, στην αναζήτηση των αληθών αιτίων του συμβάντος, εγγεγραμμένου στο κύριο θέμα της διαδοχής από την Βυζαντινή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία,

πώς, γιατί και για ποιόν λόγο έγινε, - και στο νόημα της ιστορικής εκείνης φάσης στην σχέση της προς την αρχαία και την νεώτερη ιστορία του Ελληνισμού και της Ελλάδας.

Η ανάλυσή μου θα στηριχθεί στις πηγές. Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και σημαντική είναι η συνεξέταση ενός σπουδαίου λογοτεχνικού έργου, του Ελληνικού μυθιστορήματος της «Γυφτοπούλας» του Παπαδιαμάντη. Πρωταγωνιστής είναι ο Πλήθων – και από πάνω η μοίρα. Τα συναίτια του χρόνου και τόπου διαγράφονται διαυγέστατα. Η τελευταία σκηνή του δράματος λαμβάνει χώρα στο σπήλαιο του Πλήθωνα, κοντά στην Σπάρτη, την παραμονή της 29^{ης} Μαΐου 1453.

[Επαναλαμβάνω εδώ μερικές προγραμματικές παρατηρήσεις που κυκλοφόρησα για την αντίστοιχη εκδήλωση και ομιλία μου στην Σπάρτη με αφορμή τα τοπικά Παλαιόγεια.

«Στις 29 Μαΐου 1459 ο νεαρός Σουλτάνος Μωάμεθ Β΄, μόλις 21 ετών, επόρθησε την Πόλη. Η νεότητα, σε δυναμική νοηματική προοπτική, παίζει πάντα σημαίνοντα ρόλο στην Ελληνική ιστορία. Την Βυζαντινή Αυτοκρατορία διαδέχθηκε η Οθωμανική στον ίδιο οικείο γεωπολιτικό χώρο. Η μεταβολή είχε ωριμάσει από καιρό. Η Αυτοκρατορία είχε συρρικνωθεί περιοριζόμενη στην Πόλη. **Το ιστορικό κέντρο βάρους του Ελληνισμού είχε μετατοπισθεί, επανελθόν στο τόπο πρώτης αρχής του αρχαίου Ελληνισμού, στην Λακεδαίμονα και το Δεσποτάτο του Μορέως.**

Πριν δύομισι αιώνες από τότε, η Πόλη είχε κατακτηθεί και λεηλατηθεί από τους Δυτικούς της Δ΄ Σταυροφορίας. Οι κατακτητές υπέταξαν τα εδάφη της Αυτοκρατορίας πλην μερικών εξαιρέσεων όπου αποκαταστάθηκαν Βυζαντινές ηγεμονίες. Στην Πελοπόννησο έγινε η μεγάλη διαπάλη Δυτικών και Βυζαντινών. **Το Δεσποτάτο προέκυψε από αυτήν την αντιπαράθεση με ηυξημένη αίσθηση και συνείδηση ταυτότητας.** Στην Πελοπόννησο πλέον εξελίσσεται το δράμα του

ύστατου Βυζαντίου. Και αυτό αποτυπώνει ο βαθυστόχαστος Παπαδιαμάντης με την «Γυφτοπούλα» του.

Η Δυτική Ευρωπαϊκή κυριαρχία στον οικείο χώρο του Ελληνισμού δεν άφησε σημαντικά σημάδια παρουσίας. Η πολιτισμική και χωρολογική αλλοτριότητα, αφ' ενός ετόνωσε την απόκρουση της Δυτικής επίδρασης στον πληθυσμό, αφ' ετέρου ενέτεινε την (άλλωστε προσιδιάζουσα στην φύση και βαρβαρική κατάστασή του) συμπεριφορά του Κυριάρχου ως Κατακτητή. Η επιλογή της θέσης του Μυστρά δείχνει την βαρωνική επιβολή και καταπιεστική νοοτροπία του. Η συμπεριφορά αυτή ενισχύει με την σειρά της την αντίδραση του λαού προς την οθνεία κατοχή. Έτσι η Δυτική περίοδος σύντομα παρέρχεται χωρίς ουσιαστική επίδραση.

Αλλά σε ωρισμένα τμήματα των ηγετικών ομάδων έχει δημιουργηθεί η δοξασία της ιδιαίτερης σύνδεσης με την «Δύση» προς αντιμετώπιση της προβολής ισχύος από την «Ανατολή». Όμως η πολιτισμική ταυτότητα του Ελληνισμού αρνείται την αλλοτρίωση έναντι οποιουδήποτε προτερήματος συσχετισμού ισχύος στον χρόνο. Η τάση ωρισμένων ηγεσιών προς συμψηφισμούς και συμβιβασμούς πνεύματος και (δοξαζομένου) ιστορικού πλεονεκτήματος, ακυρώνεται λοιπόν εν τοις πράγμασι από την Βυζαντινή πολιτιστική δημιουργία και τον λαό. Εξ άλλου η τάση αυτή αποδεικνύεται έωλη από το 1204 και εξής είτε ευοδώνεται είτε όχι.

Οι δύο αετοί από Ανατολή και Δύση συναντώνται στους Δελφούς. Και ο ακλινής άξων του Ελληνισμού δεν ρέπει πολιτισμικά ούτε προς την μια ούτε προς την άλλη κατεύθυνση, νοηματοδοτώντας αμφότερες.

Η πολιτισμική ακμή του ύστερου Βυζαντίου συνδέεται με την ολοσχερέστερη κατάφαση του Ελληνισμού απέναντι της Δύσης. Συνοδεύεται όμως από έσχατη πολιτική, στρατιωτική, οικονομική κατάπτωση. Θα μελετήσουμε το ιδιαίτερο αυτό φαινόμενο και θα αναζητήσουμε τις αιτίες του.

Θα ερευνήσουμε την φύση και την σημασία της μετάπτωσης του συστήματος ισχύος καθ' όλο το μεγάλο οικείο γεωπολιτικό πεδίο, στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Και θα συγκρίνουμε την μετάπτωση αυτή με την επικράτηση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στον αρχαίο κόσμο. Θα αναλύσω τον ρόλο και τα πεπρωμένα του Ελληνισμού κατά τις

ιστορικές αυτές μεταβολές μεγάλης κλίμακος, κατά τις Τροπές της ιστορίας.

Στην μελέτη μας θα βοηθήσει ξελαγαρίζοντας τα πράγματα η σύλληψη του Παπαδιαμάντη στο σπουδαίο του Ελληνικό μυθιστόρημα»].

[Δείτε εν πρώτοις το κείμενό μου «Το Μέγα Μάθημα» για την Επέτειο της 29^{ης} Μαΐου 1453, στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία Byzantine Inquiries. Δείτε επίσης τις άλλες μελέτες μου στην ίδια κατηγορία, καθώς και, για τις σχέσεις κλασσικού Ελληνισμού και Ορθοδοξίας, τις εργασίες στο ίδιο τμήμα, κατηγορία Logos in Ancient Greek Philosophy and Christianity].

Ο θεματικός τίτλος της ομιλίας μου θα είναι:

Οι Δυο Πτώσεις της Πόλης και το Μέγα Μάθημα
Η Υστεροβυζαντινή Αυτοκρατορία και το Δεσποτάτο της Λακεδαίμονος

Η 5^η Έκτακτη Συνάντησή μας φέτος θα πραγματοποιηθεί **την Τρίτη, 18 Ιουνίου, 8.30 το βράδυ**, στο ξενοδοχείο **Patras Palace, Όθωνος – Αμαλίας 15**.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

II

Είναι, Χρόνος και Κάλλος Το «Τέλος» της Ιστορίας

Μέρος IV

Παρακμή ή η Ιστορία ως Φθορά:

*Ο Ελληνισμός και ο Κόσμος
από την Σπαρτιατική Ηγεμονία
στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία
(404 – 27 π.Χ.)*

Ο Μ. Αλέξανδρος επιδιώκει την οικουμενική αυτοκρατορία επί βάσεως της αρχής της απόλυτης ισχύος, της κυριότητας των δυνάμεων. Πρόκειται για το Μεσανατολικό βίωμα του Κυρίου των Δυνάμεων επί γης.

Για αυτό η ύφεση της Απολλώνιας λατρείας, η έμφαση στον Άμμωνα-Δία, η Περσομηδική ενδυματολογία, η προσκύνησή του, η Αμμωνιακή πατρότητα, η τιμή προς την Περσική βασιλική οικογένεια και ειδικά προς τον Δαρείο, η υιοθέτηση ατόφιου του Περσικού διοικητικού μηχανισμού της αυτοκρατορίας (Σατραπείες), η χρησιμοποίηση Περσών στα ανώτατα κλιμάκια της διοίκησης και στην Αυλή, σε σατραπείες και στο κέντρο, η ταπείνωση της Μακεδονικής ταυτότητας, η εκμηδένιση των σπουδαιότερων Μακεδόνων αρχόντων (Φιλώτα, Παρμενίωνα, Κλείτου), η αποστασιοποίηση από τον κλασσικό Ελληνισμό (εχθρότητα προς τον Καλλισθένη, καχυποψία και αλλοτρίωση προς τον Αριστοτέλη), το Φιλίππειον στην Ολυμπία. Οι εορτές περιστρέφονται γύρω από το δραματικό Διονυσιακό, ενώ περιθωριοποιούνται οι γυμνικοί και μουσικοί αγώνες.

Ο Μ. Αλέξανδρος θέλει την συνέχεια χωρίς διακοπή της Περσικής Αυτοκρατορίας, εκτεινόμενης σε αληθή παγκοσμιοποίηση, και με συνεκτικό πολιτισμικό ιστό τον σύγχρονό του Ελληνισμό της μεταβατικής περιόδου του 4^{ου} αιώνα π.Χ., μεταβληθέντα στον χαρακτήρα της πρώιμης Ελληνιστικής εποχής: το θεατρικό και το ποικίλο και το ρεαλιστικό κυριαρχούν.

Ο άξων του κόσμου τίθεται στην Βαβυλώνα.

Ο Μ. Αλέξανδρος σχεδιάζει την βίαιη παγκοσμιοποίηση, σχεδόν ομογενοποίηση, του οικουμενικού ανθρώπινου συστήματος. Τα μέτρα προς υλοποίηση που άφησε κατά τον θάνατό του στα Υπομνήματά του, είναι ριζικά και ακραία. Οι Μακεδόνες στρατηγοί τρομάζουν, ο Περδίκκας αναλαμβάνει την πρωτοβουλία ακύρωσής των. Οι Μακεδόνες τα απορρίπτουν.

[Διόδωρος, XVIII, 4].

Η ιδέα της οικουμενικής αυτοκρατορίας καταρρέει με τον θάνατο του Αλεξάνδρου. Δημιουργείται ο «μέγας και καινούριος» Ελληνιστικός κόσμος και τα Ελληνιστικά βασίλεια της ανατολής, σε «εκτεταμένες επικράτειες» και με την «ποικίλη δράση των στοχαστικών προσαρμογών» (Καβάφης) μεταξύ μορφών του Ελληνισμού και πνεύματος της Ανατολής.

Θα μελετήσουμε την φύση των συνθετικών αυτών προσαρμοστικών μοντέλων (όπως ονομάζω όλες τις προσπάθειες συστηματικής σταθεροποίησης της ανθρώπινης ύπαρξης μετά την Επανάσταση του Ελληνισμού κατά την Δωρική της ουσία όπως μορφοποιήθηκε στην αρχαϊκή Σπάρτη), - στην πρώτη ιστορική τους φάση.

Θεματικός τίτλος της ομιλίας μου στην κανονική συνάντησή μας αυτήν την Πέμπτη θα είναι:

*Η Διάλυση του Οράματος
και τα Ελληνιστικά Κράτη:
από τον Θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου
στην Διάβαση του Πύρρου στην Ιταλία
(323 – 280 π.Χ.)*

Η ομιλία θα γίνει την Πέμπτη 20 Ιουνίου, 8.30 το βράδυ, στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάλου Λόγου και Τέχνης (2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α').

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

III

ΑΠΟΛΛΩΝ ΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΟΣ

Η Μακρά Αγωνία της Ελληνιστικής Εποχής

*Η παρακμή της Σπάρτης
και το Φθινόπωρο του Κλασσικού Ελληνισμού
(4^{ος} – 1^{ος} αιώνας π. Χ.)*

Δ' Μέρος

*Σπάρτη ή Ρώμη; Το Νέο Δίλημμα
Εκλεκτικές Συγγένειες και Ουσιώδης Διαφορά*

Η Ρώμη συνεχίζει την αυτοκρατορική ιδέα ολοκλήρωσης τεράστιων γεωπολιτικών περιοχών σε ενιαία πεδία, που αρχίζει ευθύς μετά την κατάρρευση του συστήματος Ισορροπίας Δυνάμεων στο τέλος της Μεταλλικής Εποχής (Εποχής του Χαλκού) και το νέο ξεκίνημα που ακολούθησε της ανθρώπινης ιστορίας, με την Ασσυριακή Αυτοκρατορία, και εν συνεχεία κατά διαδοχήν, την Μηδική, την Περσική, την Μακεδονική.

Η άνοδος της Ρώμης στην παγκόσμια ηγεμονία, και εν συνεχεία στην οικουμενική αυτοκρατορία, συνοδεύεται στον πολιτισμικό τομέα από τον εξελληνισμό της λατινικότητας. Η προηγηθείσα φάση εξελληνισμού του Ετρουσκικού πολιτισμού, στο άμεσο περιβάλλον της Ρώμης, διευκόλυνε και καθοδήγησε το αντίστοιχο φαινόμενο του Λατινικού κόσμου.

Ακόμη περισσότερο όμως. Ο άνθρωπος δείχνει σαφή σημάδια κόπωσης προς το τέλος της πρώτης χιλιετίας π.Χ. Η ταραχή του αυξάνεται: οι πολιτισμικοί δείκτες ευστάθειας χτυπούν κόκκινο. Χρειάζεται Ανακαίνιση, Ανανέωση του κόσμου, *renovatio, rejuvenatio mundi*. Ένας καινός κόσμος, μια νέα Εποχή. Ο Βιργίλιος, εν μέσω των τελευταίων τρομακτικών σπασμών του θνήσκοντος κόσμου, ψάλλει τον καινούριο αιώνα στο μεγαλόπρεπο 4^ο ειδύλλιό του.

Η ιδέα της Μεγάλης Περιόδου, η Ετρουσκική θεωρία των «αιώνων» (*saeculum*), και οι Σιβυλλικοί χρησμοί, συνέκλιναν στην ερμηνεία της νέας αρχής με την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Ο Απόλλων επανέρχεται στην ανακτορία του κόσμου με την ανανέωση που συντελείται. Ο Αύγουστος θεμελιώνει τη αυτοκρατορία πάνω στον Απολλώνιο Ελληνισμό, με συνοχέα την Ελληνική κλασσικότητα, την χρυσή εποχή. Η προρωμαϊκή Ελληνιστική περίοδος θεωρείται παρακμιακή (Plinius).

Αλλά συμβαίνει και το δημιουργικά καινούριο με το παλαιό, ως αιώνιο, πνεύμα, η νέα δημιουργία του Ελληνικού βιώματος της αιωνιότητας, δίπλα στην λιγώτερο δημιουργική και περισσότερο μιμητική επαναφορά του χρυσού παλαιού, στην προσπάθεια αναβίωσης αυτούσιου του κλασσικού επιτεύγματος.

Στην ίδια αρχή γεννιέται και ο Χριστός. Ο Ευσέβιος της Καισαρείας κηρύσσει την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία ως θείο σχέδιο για την σάρκωση του Υιού Θεού Λόγου και την τελεσφόρηση του (Ορθόδοξου, Ελληνικού) Χριστιανισμού. Σιβυλλικοί Χρησμοί συντάσσονται για την πρόγνωση της Σάρκωσης στο πεδίο του αρχαίου κοσμοειδώλου.

Στην συνάντησή μας αυτής της Παρασκευής, ακροτελεύτια του φετινού κανονικού προγράμματος, θα μελετήσουμε όλες τις πτυχές του σύνθετου φαινομένου που αποτελεί η σύσταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Θα την αναλύσουμε

ως κατάληξη του ανύσματος της ιστορίας κατά την πρώτη χιλιετία π.Χ. για την επίτευξη μέγιστης ολοκλήρωσης της ανθρώπινης ενέργειας σε τεράστιες γεωπολιτικές συσσωματώσεις.

Ως εγχείρημα ανανέωσης του γηρασμένου και κουρασμένου ανθρώπου.

Ως βασιλεία του Απόλλωνος.

Ως προσαρμοστικό μοντέλο του Ελληνισμού προς σταθεροποίηση οικουμενικής οργάνωσης πανανθρώπινης κοινωνίας.

Ως πεδίο νέας γέννας του Ελληνισμού και καινούριο προσαρμοστικό μοντέλο του.

Ως χώρο επι-φάνειας του Χριστού και συνοικείωσης Απόλλωνος και Διονύσου, αντί Διονύσου και Άδη και Άρχοντος του Κόσμου τούτου.

Θεματικός τίτλος της ομιλίας μου θα είναι:

“iam regnat Apollo”

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, η Rejuvenatio Mundi

και ο Ελληνισμός

(Η Αρχή που Αρχίζει Αλλιώς και Τελιώνει Αλλιώς)

Τρίτο και Τέταρτο Προσαρμοστικό Μοντέλο του Ελληνισμού

Η συνάντηση μας και ομιλία μου θα πραγματοποιηθεί την Παρασκευή 21 Ιουνίου, 8.30 το βράδυ, στην φιλόξενη Αίθουσα του Εμπορικού Συλλόγου Σπάρτης, Γκορτσολόγου 97.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

IV

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΡΙΝΕΣ ΤΡΟΠΕΣ

Οι Θερινές Τρόπες συμβαίνουν φέτος στις 21 Ιουνίου, ημέρα Παρασκευή, 18.54 ώρα Ελλάδας.

Θα τις εορτάσουμε με ένα στάσιμο του χρόνου εν συμποσίω την επόμενη μέρα, (μετά την συνάντησή μας της Παρασκευής που προανέφερα και σε

σχέση ερμηνευτική προς αυτήν), το Σάββατο 22 Ιουνίου, στις 9.30 το βράδυ.

Θα συζητήσουμε για το πολυδύναμο νόημα και την σημασία της Τροπής εν γένει. Για τις τροπές της κάθε περιοδικότητας. Για τις θερινές τροπές του Ήλιου και την επάνοδο του Απόλλωνα από τους Υπερβόρειους (Ύμνος του Αλκαίου).

Το εορταστικό μας συμπόσιο θα γίνει στο «Κτήμα Σκρέκα», Πικουλιάνικα.

Όποιος ενδιαφέρεται να συμμετάσχει να επικοινωνήσει μαζί μου.

V

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Με την ευκαιρία της λήξης του φετινού Γ' Κύκλου των Συναντήσεων της Σπάρτης, θα παρουσιάσω σε μια έκτακτη συνάντησή μας, ένα πανόραμα της ιστορίας στο κεντρικό γεωπολιτικό πεδίο κατά την πρώτη χιλιετία π.Χ., από την κατάρρευση του Συστήματος Ισχύος στο τέλος της Μεταλλικής Εποχής μέχρι την σύσταση της Οικουμενικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Είναι η περίοδος της τρίτης μεγάλης επανάστασης του ανθρώπου, και της ανάδρασης μεταξύ αυτής και των δύο προηγούμενων. Την έμφαση στην διαπραγματεύσή μου του θέματος θα δώσω στην ανάλυση της κοσμοϊστορικής σημασίας των εξελίξεων στη Σπάρτη, εκεί που στήθηκε ο άξονας του αυθεντικού Δωρικού βιώματος και δημιουργήθηκαν οι μορφές που το εκφράζουν ως κλασσικός Ελληνισμός. Έκτοτε κάθε σύστημα οργάνωσης της ανθρώπινης συμβίωσης και συνέργειας για την αποτελεσματική διαχείριση της μέριμνας του χρόνου ισορροπεί και σταθεροποιείται εφ' όσον ενσωματώνει καθοριστικά τον άξονα της αιωνιότητας ως τέλους και τελειότητας. Θα δούμε με παραδείγματα τί σημαίνει αυτό.

Ο θεματικός τίτλος της ομιλίας μου θα είναι:

Η Πρώτη Χιλιετία π.Χ.

Η Ιστορία του Ανθρώπου

από την Κάθοδο των Δωριέων στην Πελοπόννησο

μέχρι την Σύσταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας:

μια Συνοπτική Θέα.

Η συνάντηση μας και ομιλία μου θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 23 Ιουνίου, 8.30 το βράδυ, και πάλι στην φιλόξενη Αίθουσα του Εμπορικού Συλλόγου Σπάρτης, Γκορτσολόγου 97.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

VI

Προαναγγελία Πρώτης Θερινής Εκδήλωσης

Την πρώτη χωρολογική και αρχαιολογική συνάντηση αυτού του καλοκαιριού θα κάνουμε στην Αργολίδα.

Ευκαιρία δίνεται με ένα εγχείρημα του Εθνικού Θεάτρου που θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και σημαντικό. Θα παρουσιάσει στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου ολόκληρη την τριλογία «Ορέστεια» του Αισχύλου σε ένα βράδυ, όπως φυσικά γινόταν στην αρχαιότητα. Η καλή εντύπωση αμαυρώνεται βέβαια από το ότι κάθε τραγωδία από την τριλογία διευθύνεται από διαφορετικό σκηνοθέτη, ενώ η ίδια ομάδα χορηγού/παραγωγού, σκηνοθέτη, μουσικού, ηθοποιών, χοροδιδάσκαλου, χορού δούλεψε τότε όλη την τετραλογία (τρεις τραγωδίες και ένα σατυρικό δράμα) για να υπάρξει ενιαία αντιμετώπιση προς μια ολιστική παράσταση.

Εντούτοις η παράσταση θα μας χρησιμεύσει ως εφελτήριο για τις αναλύσεις που θα κάνουμε. Και θα επισκεφθούμε τους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Αργολίδας, αναμετρώντας την Μυκηναϊκή δόξα της περιοχής σε αντίστιξη προς την κατάσταση στους

ιστορικούς χρόνους όπου το Άργος δεν φαίνεται να μπορεί να πετάξει. Θα αναζητήσουμε τις αιτίες γιατί η Σπάρτη και όχι το Άργος, ερώτημα που γενικώτερα έθεσε ήδη ο Πλάτων.

Η χωρολογική και Αρχαιολογική Συνάντηση στην Αργολίδα θα πραγματοποιηθεί Παρασκευή 28 Ιουνίου – Δευτέρα 1 Ιουλίου.

Πρόγραμμα θα κυκλοφορήσω εν ευθέτω χρόνω.

Όποιος ενδιαφέρεται να συμμετάσχει να επικοινωνήσει μαζί μου.

II